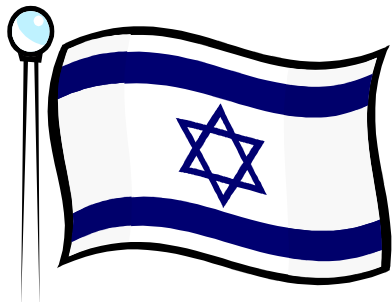

משרד החינוך, התרבות והספורט
המינהל לחינוך התיישבותי ועליית השער,
האגף לחינוך והדרכה בפנימיות

המנון המדינה ודגלה

לקט הפעלות ללמידה ותרגול של המנון המדינה ודגלה עבור המחנך בפנימייה

ליקטו, כתבו וערכו : מנחי המרכזייה החינוכית

עיצוב : שלום שמאי

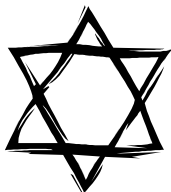
תל אביב, תשס"ה

פירושי מלים:

בלבב – בלב

הומיה – נרגשת, נסערת, מתגעגעת

ולפאתי – לכיוון, לעבר

כָּל עוֹד בְּלִבְבִּי פְּנִימָה

נִפְּשׁ יְהוּדֵי הוֹמִיָּה

וּלְפִאֲתֵי מִזְרַח קִדְמָה

עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה

עוֹד לֹא אֶבְדָּה תִּקְוֹתֵנוּ

הַתִּקְוָה בְּתִ שְׁנוֹת אֲלֵפִים

לְהִיּוֹת עִם חֻפְּשֵׁי בְּאֶרְצֵנוּ

אֶרֶץ צִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם

ההמנון הלאומי – "התקוה" נכתב על ידי המשורר נפתלי הרץ אימבר ברומניה בשנת 1878, והוקרא לראשונה בפני איכרי ראשון לציון. נפתלי הרץ אימבר פרסם את מלות השיר בספר שיריו שיצא לאור בשנת 1886.

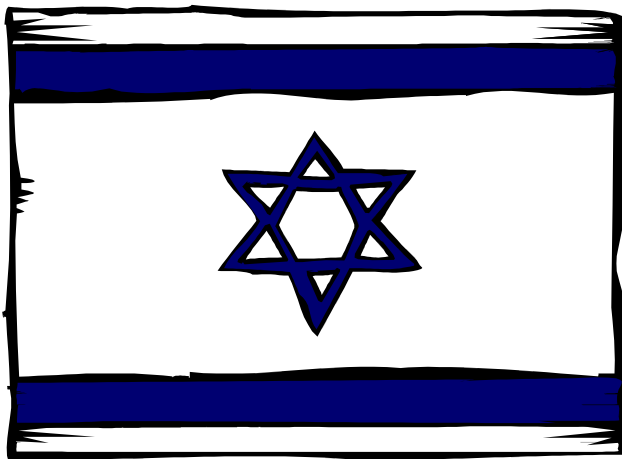
שמואל כהן, אחד האיכרים, הצמיד למילות השיר מנגינה עממית מולדבית, ותוך זמן קצר הושר השיר במושבות העלייה הראשונה. יש אומרים שהלחן הוא מנגינת שיר עם רומני, ויש אומרים שהמנגינה לקוחה מתוך הפואמה הסימפונית "מולדביה" של המלחין הצ'כי סמטנה. השיר נקרא בראשונה "תקוותנו", לא זכה בתחרויות הרשמיות שהכריזה ההסתדרות הציונית, לבחירת המנון התנועה. אולם צירי התנועה שרו את מילותיו בכל הקונגרסים החל מהקונגרס הציוני החמישי בשנת 1901. בלחץ צירי התנועה הוכר התקוה כהמנון ההסתדרות הציונית בשנת 1933, בקונגרס השמונה עשר.

תראו את אישיי לקראת אידת ההמנון הצ"פ:

(התרגילים מצויים באתר המרכזייה החינוכית : www.pec.org.il
במאגר "משאבים לפעילויות, נושאים כלליים, פעילות להכרת ההמנון)

לפניך "גוש" של אותיות ההמנון. הפרד אותם וסדר
אותם בשורות בעזרת מקש הרווח ומקש ה- enter

כלעודבלבבפנימהנפשיהודיהזמיהולפא
תימזרחקדימהעיןלציוןצופיהעודלאאבד
התקותנוהתקוהבתשנותאלפיםלהיותעם
חופשיבארצנוארציוןירושלים.

עין לציון צופיה
להיות עם חפשי בארצנו
נפש יהודי הומיה
עוד לא אבדה תקותנו
כל עוד בלבב פנימה
ולפאתי מזרח קדימה
התקוה בת שנות אלפים
ארץ ציון ירושלים

כל עוד _____

יהודי _____

מזרח קדימה _____

לציון _____

עוד _____ אבדה _____

בת _____

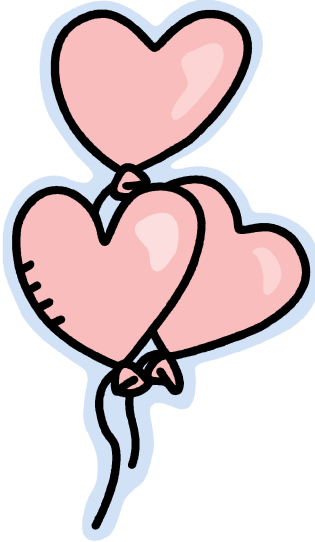
להיות עם _____

ציון _____

התוכל למצוא אותן? עשה זאת לפי הסדר, כך יקל עליך ללמוד את המלים בעל פה. עשה זאת בעזרת המחשב, כל מלה שמצאת, צבע בצבע אחר.

י	ס	ת	מ	א	ה	ו	ק	ת	ה	ך	ג
כ	פ	א	ב	ע	ף	צ	ר	ב	כ	מ	ו
ו	ט	ך	צ	ל	ט	ף	ק	ף	ת	ל	ף
ע	ה	מ	ך	ו	צ	ך	ת	ב	ף	ר	פ
ף	א	ף	ר	י	י	צ	י	ב	ף	ח	א
י	א	ה	י	מ	מ	פ	ו	צ	א	ה	ת
מ	ף	י	ה	ע	י	צ	י	ט	י	י	י
י	ך	ו	ה	י	ך	ו	צ	ע	פ	י	ה
ו	כ	ת	מ	א	י	פ	ה	י	מ	א	ו
ף	ג	ה	ף	ח	ר	י	ב	ו	ת	ר	מ
ה	ע	פ	ט	פ	צ	ה	צ	ת	מ	צ	י
ר	י	פ	כ	ע	ו	י	ת	ו	ק	ת	ה
מ	צ	י	ו	י	צ	ו	י	צ	ר	א	ב

לב - _____

נרגשת - _____

קצה - _____

רואה - _____

ישראל - _____

להלן מספר הפעלות להכרת ההמנון מתוך החוברת: "על סמלים, טקסים ומועדים"

בהוצאת משרד החינוך – המינהל הפדגוגי והמזכירות הפדגוגית. (החוברת יצאה על ידי האגודה לחינוך משלים, מחוז דרום בשנת תשמ"ח). ההפעלות הותאמו לחניכי הפנימייה.

המטרה: להכיר את מגוון הרגשות שמעורר ההמנון במצבים שונים אצל קבוצות שונות.

משך זמן מומלץ: כחצי שעה.

החומרים: כרטיסים גדולים מבריסטול לכל קבוצה ופתקים צבעוניים קטנים לכל חניך. מכשירי כתיבה. החניכים מתחלקים לקבוצות בנות 4-6 משתתפים:

כל קבוצה מקבלת כרטיס בריסטול ועליו מופיעה שאלה, וכן פתקים צבעוניים כמספר המשתתפים.

כל משתתף יענה בכתב על גבי הפתק על השאלה, ויצמיד את תשובתו לכרטיס הגדול.

לאחר שסיימו לענות, כל חניך יציג את תשובתו לחבריו. כל אחד מן המשתתפים בקבוצה יוכל לשאול שאלות הבהרה.

בעקבות הצגת התשובות, והדיון עליהם, הקבוצה תנסה לזהות מכנה משותף לרגשות שתוארו. את התשובה יש לעצב ולתלות מעל לכרטיס השאלה.

השאלות שעל גבי הכרטיסים (כרטיסים מוכנים ניתן להוריד מן האתר של המרכזייה החינוכית):

- מה את/ה מרגיש/ה כאשר את/ה שר/ה את ההמנון ביום הזיכרון לחללי צה"ל?
  - מהי תחושתך כששרים את ההמנון ביום העצמאות?
  - מהי תחושתך כששרים את "התקווה" בטקס "יום השואה"?
  - כיצד, לדעתך, מרגיש/ה נער/ה ישראלי/ת שנמצא/ת במשלחת בחו"ל כששרים את ההמנון שם?
  - כיצד, לדעתך, מרגיש/ה עולה חדש/ה כששרים "התקווה"?
  - מה לדעתך, מרגיש/ה יהודי/ה תושב/ת מדינות אחרות בעולם כשהוא/היא שר/ה את "התקווה"?
  - למשל בארה"ב, גרמניה, אנגליה, רוסיה?
  - מה לדעתך, מרגיש/ה ערבי/ה ישראלי/ת, כאשר שרים את "התקווה"?
  - מהי תחושתך כאשר שרים את "התקווה" בעת קבלת מדלית זהב באולימפיאדה? או בעת משחק כדורגל בינלאומי בו משתתפת נבחרת ישראל?
- לסיום, כל קבוצה מדווחת במליאה באיזו שאלה דנו, ומה עלה בקבוצה.
כל חניך מוזמן לספר על רעיון או חוויה שעלו בדיונים, ושהוא בוחר "לקחת עימו".

באחד העיתונים, במדור "קוראים כותבים", הופיע הקטע הבא:

המלים זרות למציאות

"כבת 8 שנים הייתי כאשר נתבשרנו לראשונה על עצמאות המדינה. ובעמידת דום זקופה וגאה שרנו את המנונו הלאומי - "התקוה". המוסיקה והמלים, שנתמזגו יחד, הביעו את השאיפה העזה ואת הכיסופים הרבים לחיות חיי חופש במולדת.

השנה, כאשר האזנתי להמנון בערב יום העצמאות, לא נגעה שירת "התקוה" ללבי, כפי שהושפעת ממנה אז. הרגשה משונה זו הפליאה אותי מאוד, והכריחה אותי לחשוב אודותיה.

המוסיקה והמלים של המנון מבטאים את רגשות העם, ובמלות ההמנון בולטת השאיפה והתקווה להיות במולדת. ההמנון הוא עצוב וקודר, מלא געגועים שנמשכו אלפי שנים. המנון כזה אינו מתאים כלל ועיקר

לתקופתנו. אנו נמצאים במדינה עצמאית, שיש לה אומנם בעיות רבות, אך יש בה גם חיים טובים

ומלאים בשמחה ובעליזות. לכן זקוקה המדינה להמנון שישקף את המציאות העכשווית שלה"

המטרה : להביא את המשתתפים להבנת הממד הזמני ועל-זמני בהמנון.
אוכלוסיית היעד : חניכים בוגרים בפנימייה.
משך הזמן המוצע לפעילות : כמחצית השעה.
החומרים : כרזה ובה מלות ההמנון, ניירות בריסטול ועטים צבעוניים.
שלב א' : דיון קבוצתי - קריאה משותפת של מכתב הקורא בעמ' הקודם.

- לשם מה בכלל יש צורך בהמנון?
- האם צריך לשנות את ההמנון ולהחליף אותו בהתאם לנסיבות? על מה בהמנון הייתם מוותרים? מה הייתם משאירים? מה הייתם מוסיפים?
- עד כמה משמעות המלים בהמנון חשובה?
- אל הקבוצה שלכם מגיע נער עולה חדש, שרק מעט לפני העלייה לארץ נודע לו שהוא יהודי. כיצד הייתם מסבירים לו את ההמנון?
- אל הקבוצה מצטרף נער דרוזי/צ'רקסי/בדואי. הוא אינו מזדהה עם המלים של ההמנון. כיצד הייתם מתייחסים לכך?

פעילות קבוצתית :

איזו תקווה הייתם רוצים היום למדינה שלנו? סמנו מטרות שהייתם רוצים שהמדינה שלנו תשיג. רשמו אותם לפניכם.

השתמשו במלים שכתבתם כדי לחבר את "מגילת התקווה" שלכם עבור המדינה. עשו על גבי הבריסטול המצורף. למהדרין : ניתן לכתוב את המגילה כשיר בחרוזים, או אף לחבר לה מנגינה מתאימה.

במליאה :

להכין תערוכה של המגילות. כל קבוצה מציגה את המגילה שלה.

המדריך : מצביע על היסודות במגילות השונות. מעלה לדיון - מהם היסודות המשותפים?

מומלץ שתערוכת "מגילות התקווה" תישאר כאחד היסודות המרכזיים בקישוט החג בפנימייה.

פעילות יישום :

כתיבת המנון לקבוצה/לפנימייה/לכפר הנוער

נושאים לדיון מקדים לכתיבה :

- מה צריך להופיע בהמנון? מטרות? מאפיינים? רשמו את מלות המפתח.
- איזו מנגינה תהיה להמנון? קצבית, מזרחית? אטית? שקטה?
- מה יהיה אורכו של ההמנון? מאילו חלקים הוא יורכב?

כתבו טיוטא של ההמנון, בדקו ושפרו אותו כל הזמן. במקביל, עבדו על מנגינה מתאימה.

אפשר לצרף דגל, או סמל כלשהו ש"מתחבר" להמנון.

הציגו את התוצר הסופי על גבי לוח, שהוכן למטרה זו מראש.

המטרה: להביא את המשתתפים לדיון בתוכן ההמנון שלנו באמצעות היכרות עם תוכנם של המנונים אחרים.

משך הזמן: כ- 45 דקות עד שעה.

החומרים: כרזה ובה מלות ההמנון "התקווה" תלויה לעיני החניכים. דפים מצולמים של מלות ההמנונים השונים (לצלם מן החוברת, ללא שמות הארצות וללא הדגלים).

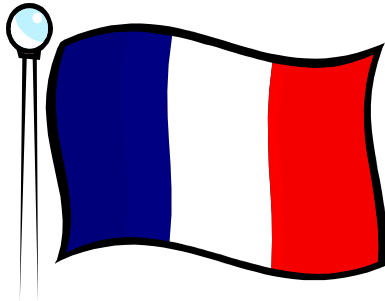
סדר הפעולה:

שלב א': קבוצתי

משך ההפעלה: 10-15 דקות.

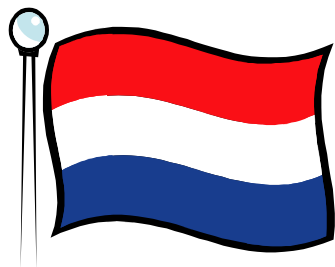
הקבוצה תחולק למספר תת קבוצות, בהתאם למספר ההמנונים שרוצים להתייחס אליהם. כל קבוצה מקבלת דף עם מלות ההמנון "התקווה" ומלות המנון נוסף. לאחר קריאת ההמנונים, מביאים לדיון:

- מהן השאיפות של העם כפי שהן באות לידי ביטוי בהמנון שלפניכם?
- השוו בין שאיפותיו של עם ישראל, כפי שהן באות לידי ביטוי ב"התקווה", לעומת שאיפות העם, כפי שהן באות לידי ביטוי בהמנון שלו.
- האם תוכלו לנחש על פי ההמנון לאיזו מדינה הוא שייך?

הבה נלכה בני המולדת
יום התהילה הגיע!
מולנו, מן העריצות,
מונף דגל הדמים.
השומעים אתך? בכפרים
שואגים החיילים הפראים.
הם באים עד זרועותינו
לשחוט את בניכם ורעיותיכם
אל הנשק, אזרחים!
כנסו גדודים! נצעד! נצעד!
דם טמא ישקה את תלמינו.

אני וילהלמוס מנסאו*

מוצאי גרמני,

נאמן למולדתי

אשאר עד יום מותי.

כנסיך אורניה אני חופשי,

את מלך ספרד תמיד כיבדתי.

אלוהי, אדוני, אתה עזרי ומגני,

עליך אוכל להישען

אל תעזבני –

אשאר נאמנד האיתן

להסיר את העריצות,

שאת לבי פצעה.

*"אבי המולדת" ההולנדית, היה בן למשפחת רוזנים גרמנית של נסאו-דילנבורג, הנהיג את המרד בשלטון הספרדי.

או _____ , ביתנו ומולדתנו,

צווי אהבה על כל נאמנייד.

בלבבות קורנים נראה בעלייתך

הצפון הנאמן עז וחופשי

ועמדי על המשמר, או _____,

אנו עומדים על משמרתך.

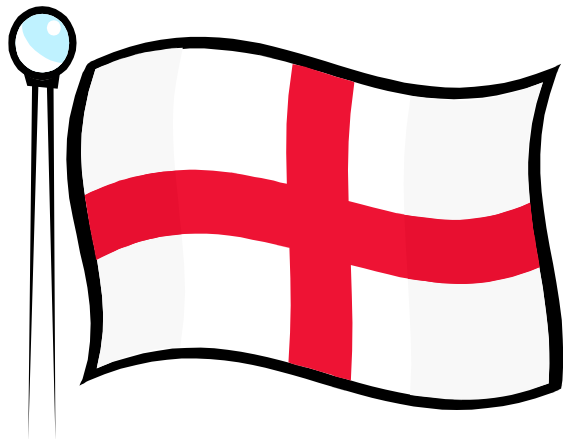
או _____ ! מהוללת וחופשייה!

אנו עומדים על משמרתך למענד,

או _____ ! אנו עומדים על משמרתך.

* כאן נכנס שם הארץ בה מדובר

אל נצור את מלכתנו הנדיבה
תחי מלכתנו האצילה
אל נצור את המלכה
הבא לה ניצחון
אושר ותהילה
הארך שנות מלכותה
אל נצור את המלכה.

אחדות, צדק וחופש
למולדת הגרמנית!
לכך נשאף כולנו
מאוחדים בלב ויד!
אחדות, צדק וחופש
אלה ערובות האושר
שגשגי לאור האושר הזה,
שגשגי המולדת ה_____ *!

* כאן נכנס שם המדינה בה מדובר

הו, לו יהי כך לעד, כשאנשי החופש יתייצבו
 בין ביתם האהוב לבין חורבן המלחמה,
 ויבורכו בניצחון ושלוש, תשבח הארץ,
 הנושעת משמים,
 את הכוח שעשנו ושימרנו כאומה.
 אז לכבוש חייבים אנו, כשצודקת מטרנתנו,
 וסיסמתנו תהא: "באל נשים מבטחנו!"
 והנש זרוע הכוכבים יתנוסס בנצחון
 מעל ארצם של אנשי החופש, וביתם של
 האמיצים.

אמור, התוכל לראות באור השחר
 את שברכנו בגאווה באור הדמדומים?
 פסיו רחבים וכוכביו זוהרים בסכנת הקרב,
 מעבר למתרסים צפינו בנפנופם המרשים.
 והבזקי ארגמן הפגזים, נפץ הפצצות,
 העידו לאורך הלילה, שדגלנו עדיין שם.
 אמור, האם הנס זרוע הכוכבים עדיין מתנוסס
 מעל ארצם של אנשי החופש, וביתם של
 האמיצים.

ארצי, ארצי, ארצי
 לך אהבתי וליבי
 מצרים, הוי אם הארצות
 את תכליתי ושאיפתי
 ועל כל בני האדם
 מה רבות הידיים המשתוקקות אליך.

מצרים, בניך אצילים
 נאמנים הם דואגים לרסן השלטון
 לגדולה וקידמה.
 הוי _____*, הוי ארצי
 ארצי, ארצי, ארצי,
 לך אהבתי וליבי.

* כאן מופיע שמו של הנשיא בעת שירת ההמנון.

המטרה : בניית מערך של הדרכה בנושא - אותו תביא הקבוצה או נציגיה לקבוצת חניכים צעירה, או לכיתה באזור.

המדריך יזהה קבוצה של 4-5 חניכים שגילו עניין בנושא, והיו פעילים בו.
 המשימה - ללמד את נושא ההמנון בקבוצה אחרת, צעירה יותר בפנימייה.
 לחילופין, ללמד את הנושא בכיתה בבית ספר יסודי באזור.

הקבוצה תתכנס, ותעבד את החוויות שלה יחד עם המדריך. התפוקה המצופה :
 חוברת הדרכה המותאמת לקבוצת היעד.

”דגל מדינת ישראל אומץ באופן רשמי ב- 28 באוקטובר 1948.
רקעו של הדגל הוא לבן והוא מעוטר בשני פסים כחולים, ובמרכזו מגן דוד כחול. צבעי הדגל מבוססים על הטלית. הצבע הכחול בדגל משתנה מדגל לדגל ואינו קבוע, לפעמים הכחול הוא כחול כהה ולפעמים הכחול הוא כחול בהיר.
צורות ופרופורציות הדגל נקבעו ופורסמו בהצהרה רשמית של מועצת המדינה הזמנית:
”הדגל - 200 ס”מ אורכו, 160 ס”מ רוחבו. הרקע לבן ועליו שני פסי תכלת כהה, 25 ס”מ רוחב הפס, נטויים לכול אורכו של הדגל מצלע אל צלע. הפס העליון במרחק 15 ס”מ מצלע האורך התחתונה. באמצעותו של הרקע הלבן, בין שני פסי התכלת ובמרחק שווה משניהם - מגן דוד עשוי שישה פסי תכלת 5.5 ס”מ רוחב האחד, המצטרפים לשני משולשים שווי צלעות, שבסיסותיהם מקבילים לשני פסי התכלת שלאורך הדגל“.
(אומץ באופן רשמי ב- 28 באוקטובר 1948)

המטרה : הבנת ערכו של הדגל תוך לימוד והבנת פרטי החוק. החניכים יביעו את תחושותיהם כלפי הדגל ומשמעותו לגבי כל אחד מהם אישית. מהלך הפעילות :

1. המדריך יחלק את קבוצתו ל- 4 קבוצות משנה.

2. כל קבוצה תקבל את החוק כלשונו ותדון בנושאים הבאים :

א. מדוע יש בכלל צורך בדגל?

ב. מהם, לדעתכם, התנאים ההיסטוריים לפיהם קבעו את חוק הדגל?

ג. מה היו השיקולים של הנציגים שקבעו את צורת הדגל?

במליאה :

כל קבוצה תציג את מסקנותיה והמדריך יעלה לדיון במליאה את השאלות הבאות :

א. האם כדאי לשנות את הדגל ולהפוך אותו ליותר רלבנטי לימינו?

ב. מדוע צריך לכבד את הדגל?

ג. אם יש בקבוצה תלמידים עולים, לבקש מהם לתאר את חוויותיהם במפגש

הראשון עם הדגל.

מטרות: החניכים ייכנסו לדיון שמטרתו קבלת החלטה על צורה סמלית לדגל הקבוצה.

חומרים להכנה: צבעים, בדים, חבלים, מספריים, דבק, וכיו"ב.

מהלך הפעילות:

1. המדריך יחלק את הקבוצה לקבוצות משנה בנות 4-5 חניכים.
2. בכל קבוצה יתקיים דיון, מהם המאפיינים המרכזיים של הקבוצה שצריכים לבוא לידי ביטוי בדגל. מאפיינים אלה צריכים לבוא לידי ביטוי בצבע הדגל, בצורתו, בחומרים ממנו הוא עשוי ובסמלים המצוירים עליו.
3. לאחר קבלת הסכמת כל חברי הקבוצה - יוצרים את הדגל ומניפים אותו במרכז הקבוצה.
במליאה:
1. כל קבוצה מציגה את הדגל שלה ללא מלים. הקבוצות האחרות מסתכלות על הדגל ומסבירות את מה שהן רואות. בסיום הסבב, חברי הקבוצה שהכינה את הדגל מסבירה את הסמלים של הדגל שלה.
2. לסיכום הפעילות, המדריך מספר מדוע נקבע דגל ישראל כפי שהוא נקבע, ומהן המשמעויות של הצבעים, פסי הדגל והמגן-דויד שבמרכזו.

!!!hNe-dh